

Sezona v Pekle

Jean Arthur Rimbaud

Nemýlím-li se, býval svého času můj život hostinou, při které se otvíralo kdejaké srdce, při které tekla vína všeho druhu.

Jednou večer jsem si posadil na klín Krásu. - A shledal jsem, že je hořká. - A urážel jsem ji.

Obrnil jsem se proti spravedlnosti.

Utekl jsem. Vám, ó čarodějnice, ó trampoty, ó nenávisti, byl svěřen můj poklad!

Dospěl jsem až tam, že v mé mysli pohynula veškerá lidská naděje. Vrhel jsem se tlumeným skokem dravce na každou radost, abych ji zahladil.

Svolal jsem katy, abych se zahryzl při dokonávání do pažby jejich pušek. Svolať jsem pohromy, abych se udusil pískem, krví. Neštěstí bývalo mým bohem. Natáhl jsem se do bláta. Osušil jsem se v povětrí zločinu. A zahrál jsem pěkné, ztřeštěné kousky.

Ajaro mi přivodilo ohavný, idiotský smích.

Nuže, napadlo mne, když jsem se právě nedávno octl takřka v posledním tažení, abych se dal do hledání klíče k někdejší hostině, v níž bych možná zase nabyl chuti k životu.

Tímto klíčem je Milosrdenství. - Toto vnuknutí svědčí o tom, že jsem snil.

"Zůstaneš hyenou..." atd., křičí zlý duch, který mne ověňčil tak rozkošnými máky.

"Vysluž si svou smrt za všechny své choutky, za sobectví, a za všechny smrtelné hříchy."

Ach, příliš jsem jich přebral: - Avšak zapřísahám tě, drahý Dáble, jen ne tak podrážděný pohled! A zatím, než dojde na těch několik opozdivších se drobných podlostí, vytrhuji ze svého zatracencova zápisníku těchto několik odporných lístků pro tebe, kterému se líbí na spisovateli nedostatek popisného a poučného nadání.

Zlá krev

Mám po svých galských předcích bledě modré oko, omezený mozek a neobratnost v boji. Můj oblek se mi zdá stejně barbarský jako jejich. Avšak nemaži si máslem vlasy.

Galové bývali ve stejné době nejnejapnější rasové na dobytek a žháři travin...

Mám po nich: modloslužebnictví a lásku k svatokrádeži; ó všechny neřesti, vztek, vilnost, velkolepou vilnost - zvláště lež a lenost.

Hrozím se všech zaměstnání. Zaměstnavatelé i dělníci, vesměs sprostí sedláci. Ruka s pérem se vyrovná ruce s pluhem. - Jaké století rukou! - Má ruka nebude nikdy k ničemu. A pak,

služebnost zavádí příliš daleko. Počestnost žebroty mne hluboce zarmucuje. Zločinci se mi hnusí jako vykleštění: já, já jsem bez úhony a je mi to jedno.

Avšak kdo dal mému jazyku tolik Isti, že vedl a chránil až dosud mou lenost? Nepoužívaje k ničemu kloudnému ani svého těla, a lenivější nežli ropucha, žil jsem všude. V Evropě není ani jediná rodina, které bych neznal. - Tím míním rodiny, jako je moje, rodiny, které získaly všecko Prohlášením práv Člověka. - Znával jsem kdekterého syna rodiny!

Kdybych měl alespoň nějaké předchůdce, ať již ve kterémkoliv období francouzských dějin!

Avšak ne, nic.

Jsem si docela jist, že jsem byl vždycky nižšího původu. Nemám smysl pro odboj. Můj kmen se vzbouřil vždycky jen proto, aby mohl loupiti, tak jako vlci na nedobitou zvěř.

Odvolávám se na dějiny Francie, prvorozené dcery Církve. Možná, že jsem jako venkovan vykonal cestu do Svaté země: mám v hlavě cesty po švábských planinách, pohledy na Cařihrad, jeruzalémské valy; mariánský kult a dojetí nad Ukřižovaným se ve mně probouzí mezi tisíci světskými kouzelnými představami. - Sedím, malomocný, na rozbitých hrncích a na kopřivách pod zídkou leptanou sluncem. - Později jsem možná tábořival jako rejtar v Německu za noci.

A ještě toto: tančím na rudé mýtině sabat se stařenami a dětmi.

Nepamatuji se na nic vzdálenějšího, leč na tuto zemi a na křesťanství. Mohl bych znovu a znovu nacházeti sebe sama v oné minulosti. Ale vždy o samotě; bez rodiny; jakou řečí jsem vlastně mluvil? Nikdy se nevidím v Kristových radách; ani v radách Vrchností, zástupců Krista.

Co jsem byl zač v minulém století: znovu se nalézám až teprve dnes. Už není tuláků a neurčitých válek. Všecko zalehl nižší kmen - lid, jak se říká, a rozum, národ, věda.

Ó věda! Přišli již na všecko. Pro tělo i pro duši poslední pomazání - mají lékařství a filozofii, babské léky a vhodně upravené lidové písně. A zábavy knížat a zapovězené hry! Geografie, kosmografie, mechanika, chemie...

Věda, nová urozenost! Pokrok. Svět kráčí vpřed! Proč by se neobrátil? To je vidění čísel. Spějeme k Duchu. To je naprosto jisté. To je věštba, co říkám. Chápu, a poněvadž se neumím vyjádřit bez pohanských slov, raději bych chtěl mlčet.

Pohanská krev se vrací! Duch je blízko; proč mi Kristus nepomáhá, když dal mé duši urozenost a svobodu? Žel, Evangelium pominulo! Evangelium! Evangelium.

Mlsně očekávám Boha. Jsem od věčnosti nižšího původu.

Zde jsem na Armorickém pobřeží. Ať se za večera rozžehují města. Má denní práce je skončena; odjíždím z Evropy. Mořský vzduch spálí mé plíce; zkažená podnebí mne zahubí. Plavat, váletí trávu, lovit a zvlášť kouřiti; pít lihové nápoje, silné jako vroucí kov, jak to dělávali ti drazí předkové kolem ohňů.

Vrátím se s železnými údy, s temnou kůží, s divokým okem: budou usuzovati podle mé masky, že jsem ze silného kmene. Budu mít zlatu: budu lenošný a surový. Ženy ošetřují takové kruté neduživce, vrátivší se z tropických krajín. Budu zapleten do politiky. Spasen.

Ted' jsem prokletec, mám hrůzu z vlasti. Ze všeho nejlepší je hodně opilý spánek na písčitém břehu!

Neodjíždí se. - Dejme se tedy opět zdejšími cestami s břemenem své neřesti, která od té doby, co jsem začal užívat rozumu, zapustila do mého boku kořeny utrpení, která se vzpíná k nebi, bije mne, sráží a smýká mnou.

Pozůstatek nevinnosti a zbytek bázlivosti. Tak jest. Nevnášet do světa své znechucenosti a zrady.

Vzhůru! Pochod, břemeno, poušť, nuda a vztek.

Komu bych se pronajal? Které zvíře je třeba zbožňovati? Na jaký svatý obraz se máš obořit? Jaké srdce zkruším? Co bych měl tvrdit za lež? V jaké krvi se ubírat?

Raděj se mít na pozoru před spravedlností. - Krušný život, otupělost sama - nadzvednout vyschlou pěstí víko rakve, sednout si, udusiti se. Tak se vyhnout i starobě, i nebezpečí; strach není francouzská vlastnost.

Ach, jsem tak opuštěn, že obětuji své směřování k dokonalosti kterémukoliv božskému obrazu.

Ó mé sebezapření, ó má podivuhodná milosrdnosti, ovšem, že zde na zemi!

De profundis, Domine, jsem já ale hlupák!

Již za raného dětství jsem obdivoval zarytého zločince, za nímž vždy znovu zapadají vrata galeje; navštěvoval jsem krčmy a zájezdni hospůdky, jež patrně posvětil svým pobytem; díval jsem se jeho očima na modrou oblohu a na polní práci v květu; ve městech jsem věřil jeho neštěstí. Míval víc mravní síly nežli světec, víc zdravého rozumu než cestovatel - a sebe, sebe sama za svědka své slávy a svého práva.

Za zimních nocí, na cestách, bez přístřeší, bez šatu, bez chleba, svíral mé zledovělé srdce nějaký hlas: "Ať je to slabost nebo síla; to jsi ty, to je tvá síla. Nevíš ani kam, ani proč jdeš; vejdi kamkoliv, odpověz na všechno. Nelze tě zabít už o nic víc nežli mrtvolu." Ráno jsem míval tak zapadlý zrak a tak umrlé vzezření, že ti, jež jsem potkával, mne možná ani neviděli.

Bláto ve městech se mi zdálo náhle rudé a černé jako zrcadlo, když se míhá v sousedním pokoji lampa jak poklad v lese. Zavolal jsem mnoho zdaru, spatřiv na nebi moře plamenů a dýmu; a vlevo i napravo spoustu bohatství, plápolajícího jako miliarda blesků.

Ale prostopášnost a kamarádství se ženami mně bylo zatřeno. Neměl jsem dokonce ani žádného společníka. Viděl jsem se před rozjitřeným davem, tváří v tvář úderné četě, jak pláče nad neštěstím, které nechápali, a jak odpouštím! - Jak Johanka z Arku! - "Kněží, profesori, učitelé, mýlíte se, vydávajíc mne do rukou spravedlnosti. Nikdy jsem nepatřil k tomuto lidu;

nikdy jsem nebyl křesfan; jsem z kmene, který zpíval na mučidlech; nechápu zákony; nemám mravního smyslu; jsem hovado: jste na omylu."

Ano, zavřel jsem oči před vaším světlem. Jsem zvíře, jsem černocho; avšak mohu být spasen. Vy jste nepraví černoši, zuřivci, ukrutníci, lakomcové. Kupče, ty jsi černocho; úředníku, ty jsi černocho; generále, ty jsi černocho; císaři, ty stará prašivino, ty jsi černocho; napil jsi se nezdaněného lihu z d'áblovy továrny. - Tento lid má své nadšení z horečky a rakoviny. Neduživci a staříkové jsou tak ctihodní, že volají přímo po tom, aby byli uvařeni. - Nejchytráčtější je opustiti tuto pevninu, po níž se potuluje šílenství, aby poskytlo rukojmí těmto ubožákům. Vstupuji věru do opravdového království Chamových dětí.

Znám ještě přírodu? Známe sebe sama? Už ani slova. Pohřbívám ve svém bříse umrlce. Výkřiky, buben, tanec, tanec, tanec! Ba nevidím už ani hodinu; kdy bude po mně veta, jakmile přistanou běloši.

Hlad, žízeň, výkřiky, tanec, tanec, tanec, tanec!

Běloši zakotvují na břehu. Dělo! Nezbývá, leč podrobiti se křtu, vzít na sebe šaty a pracovat. Milost poranila mé srdce. Nepředvídal jsem ji! Nikdy jsem nespáchal nic zlého. Napříště se mi ulehčí, budu ušetřen pokání. Má duše, která takřka odumřela jakémukoliv dobru a ve které se rodí světlo, vážné jak pohřební svíce, nepocítí výčitek. Osud synáčka z dobré rodiny, předčasná rakev, pokrytá průzračnými slzami. Prostopášnost je docela určitě blbá, neřest je stejně hloupá; je třeba odvrhnouti stranou všecku hnilobu. Avšak hodiny na věži už nebudou moci odbíjeti jen hodinu čiré bolesti. Dám se unést jako dítě, abych si pro zapomenutí na neštěstí hrál v ráji?

Rychle! Jsou ještě nějaké jiné životy? V bohatství nelze mít klidný spánek. Bohatství vždycky bývalo veřejným majetkem. Jedině božská láska ušedřuje klíče k poznání. Vidím, že příroda je jen divadlo dobroty. Sbohem, preludy, ideály, omyly! Rozumný zpěv andělů zaznívá ze záchranné lodi: to je božská láska. - Dvě lásky! Mohu zemřítí pozemskou láskou, umřít oddaností. Opustil jsem duše, jejichž utrpení vzroste mým odchodem! Vybrali jste si mne jediného z trosečníků. Což nejsou ti, kteří jimi zůstávají, mými přáteli?

Zachraňte je!

Přišel jsem k rozumu. Svět je dobrý. Budu blahořečiti životu. Budu mít v lásce své bratry. To již nejsou dětské sliby. Ani naděje na vyváznutí ze stáří a smrti. Bůh utvrzuje mou sílu a chválím Boha.

Již nejsem zamilován do nudy. Běsnění, prostopášnosti, ztřeštěnost, jejíž rozlety a pohromy dobře znám - celé to mé břemeno je složeno. Oceňme bez závratí rozsah mé nevinnosti.

Nebyl bych již schopen žádati o útěchu výpraskem. Nemyslím, že pluji na svatební hostinu s Ježíšem Kristem, kterého mám za tchána.

Nejsem již v zajetí svého rozumu. Řekl jsem: Bůh. Chci svobodu ve spáse: kterak jí dosáhnouti? Opustily mne frivolní choutky. Nepotřebuji už ani oddanosti, ani božské lásky. Netoužím lítostivě po století citlivých srdcí. Každý má svůj rozum, své pohrdání a milosrdenství: zachovávám si své místo na vrcholu tohoto andělského žebříku zdravého rozumu.

Co se týče zajištěného, domácího štěstí atd., ne, nemohu. Jsem příliš rozptýlen, příliš slab. Život vzkvétá prací, stará pravda: ale co se týče mne, můj život není dost těžký, vzlétá a vznáší se vysoko nad činem, který je tak drahocenný světu.

Co je to ze mne za starou pannu, že nemám odvahy milovati smrt!

Kdyby mně Bůh popřál nebeského vzdušného klidu a modlitby, jak dávným světcům. - Světci, silní, poustevníci, umělci, jakých už není potřeba.

Ustavičná fraška? Má nevinnost by mne rozplakala. Život je fraška, v níž hraje kdekdo.

Dosti! Ejhle trest! - Kupředu!

Och, plíce pálí, hučí ve spáncích! Noc se mi převaluje v očích za světla!

Srdce... údy...

Kam sejde? Do boje? Jsem slab. Ostatní postupují kupředu. Náradí, zbraně... čas!...

Palte! Palte do mne! Tak! Nebo se vzdám. - Zbabělci! - Zabíjím se. Vrhám se pod koňská kopyta! Ach! Zvyknu tomu.

To by byl francouzský život, pěšinka cti!

Třeštění

II ALCHYMIE SLOVA

Ke mně. Historie kteréhosi mého bláznovství.

Odedávna jsem se honosil, že mám v moci kdejakou krajinu a pokládal jsem za směšné veličiny moderního malířství a moderní poezie.

Měl jsem rád blbé malby, římsy, dekorace, komediantské plachty, vývěsní štíty, lidové barvotisky, zastaralou literaturu, církevní latinu, milostné knihy bez pravopisu, romány našich babiček, pohádky, dětské knížičky, staré opery, pošetilé refrény, naivní rytmy.

Snil jsem o křižáckých výpravách, o výzkumných cestách, o nichž není zpráv, o republikách bez dějin, o potlačených náboženských válkách, o revolucích mravů a o přesunech plemen a pevnin: věřil jsem ve všechna kouzla.

Vymyslíl jsem barvu samohlásek! - A čern, E běl, I nach, O modř, U zeleň. Určil jsem tvar a pohyb každé souhlásky s instinktivními rytmy a lichotil jsem si, že jsem objevil básnické slovo, dostupné dnes či zítra všem smyslům. Vyhradil jsem si překlad.

Napřed to byla studie. Zapisoval jsem ticha, noci, zaznamenával jsem nevyslovitelné. Zachycoval jsem závratí.

Daleko od ptáků, vesniček a stád,

co jsem to asi pil v tom vřesu z malé misky,
kouř zelenavých mlh a odpolední chlad
se vznášel v kotouči nad mladým proutím lísky.

Co jsem to asi pil v té mladé krajině,
nad jilmy přes palouk se černá mračna honí! -

Pil jsem stín chatrčí ze žluté burgyně?

Nazlátlou kořalku a zpotil jsem se po ní.

Já jsem byl jako vích na staré hospodě.

Blesk hnal se po nebi a začlo hromobití.

Pak viděl jsem, jak háj se třpytí ve vodě,
jak vítr s kroupami se do bařiny řítí.

Já v pláči zlato zřel, a nemohl jsem pítí.

O čtvrté zrána v létě za šera

milostný spánek trvá ještě v houští

a jitro, procitnuvši, do blankytu pouští

vůni slavnostního večera.

Však v ohradě na širé pláni,

kde Hesperidky tancují,

jsou tesaři už vykasáni

a pracují.

V svých pouštích z mechu, tam, kde končí cesta,

jež vede do lesa,

hoblují latě, na něž vztyčí města

svá proměnlivá nebesa.

Ó pro ty dělníky, již spokojí se s málem

v svém tuhém zajetí pod babylonským králem,

Venuše, ať jsou o samotě Milenci,

jichž duše zavita je ve věnci!

Ó královno Pastýřů,

dej pracovníkům pálenky,

ať udrží své síly v klidu,

než dojde za poledne k mořské koupeli.

Básnická veteš měla značný podíl na mé alchymii slova.

Navykl jsem si prostě halucinaci: viděl jsem zcela jednoduše mešitu místo továrny, bubenickou školu andělů, kolesky na nebeských cestách, salon na dně jezera; obludy, mysteria; název vaudevillu vyvolával mi před očima děsivou hrůzu. Pak jsem vysvětlil svá kouzelná sofizmata halucinací slov!

Nakonec jsem shledal posvátným nelad svého ducha. Byl jsem lenivý, zachvácen jakousi těžkou horečkou: záviděl jsem housenkám - které představují nevinnost nejranějšího dětství - zvířecí blaženost, krtkům panenský spánek!

Má povaha hořkla. Loučil jsem se se světem v jakémsi druhu romanci:

PÍSEŇ NEJVYŠŠÍ VĚŽE

Kéž přijde čas, kéž přijde čas,

kdy srdce vzplane láskou zas.

Tak dlouho jsem se načekał,

že jsem už bez sebe.

Mé obavy, můj stesk a žal

odlétly do nebe.

Žízeň mne zalila,

mé žíly zkalila.

Kéž přijde čas, kéž přijde čas,

kdy srdce vzplane láskou zas.

I na tu jarní lučinku

jsem též už zapomněl,
utrhl jsem si kručinku,
ta zvadla mi však, žel,
ted' otravuje vzduch
rej jedovatých much.

Kéž přijde čas, kéž přijde čas,
kdy srdce vzplane láskou zas.

Zamiloval jsem si poušť, spálené sady, zvetšelé krámky, vlažné nápoje. Ploužil jsem se smrdutými uličkami a se zavřenýma očima jsem se vystavoval slunci, bohu ohně.

"Generále, zbývá-li na tvých rozvalinách nějaké staré dělo, bombarduj nás suchými hroudami. Do zrcadel nádherných obchodů! Do salonů! Dej, ať se město nakrmí svým prachem! Dej, ať zrezavějí žlaby! Naplň budoáry palčivým, rubínovým prachem..."

Oh, toho opilého knotu na záchodku v krčmě, zamilovaného do brutnáku a rozpouštějícího se paprskem!

HLAD

Mám-li chuť; tak na nic více

leč na zem nebo na křídlice.

K snídani mám denně vzduch,

skálu, uhlí, každý druh.

Hlade, jdi se napást medu

z jarní lučiny,

jdi se nasát sladkých jedů

z luční květiny.

Hltej štěrk, jež cestář tluče,

nachroustěj se kamenů,

až ti bude v břicho kručet

jez oblázky z pramenů.

Vlk se schoval pod listí,

krásné peří dával;

jedním hltém čelistí

kuřátko jsem strávil.

Saláty a ovoce

čekají už na opálky,

pavouk z plotu divoce

dělá si chuť na fialky.

Chtěl bych spát a hořeti

na oltáři Šalamouna;

pěna stéká po sněti

a plyne do Cedrona.

Konečně, ó štěstí, ó zadostiučinění, sňal jsem z nebe blankyt, jenž je z černi, a žil jsem, zlatá jiskra přírodního světla. Ze samé radosti jsem se tvářil šaškovsky a co možná nejpomateněji:

Už se našla zase!

Co? Věčnost.

Moře, které prolíná se

se sluncem.

Ó má duše věčná,

chraň svůj vroucí slib,

noc je nekonečná,

ve dne bude líp.

Tak se zbavíš zlosti,

lidské poslušnosti,

souhlasů a tíh!

Poletíš jak vích...

Není východisko,

není naděje.

Smrt je velmi blízko,

jen klid prospěje.

Už nevzejdou v páře

atlasové záře,

vaše ohnivost

je povinností.

Už se našla zase!

Co? - Věčnost.

Moře, které prolíná se

se sluncem.

Stal jsem se kouzelnou operou: přišel jsem k poznání, že všichni lidé mají jakousi osudnost štěstí: činnost není životem, nýbrž jen jakýmsi proplýtváním sil, ochablostí. Morálka je slabost mozku.

Zdálo se mi, že každá bytost má nárok na několik jiných životů. Tento pán neví, co dělá; je to anděl. Tato rodina je psí pelech. Před několika lidmi jsem hovořil docela nahlas s okamžikem kteréhosi jejích minulého života. Tak jsem miloval vepře.

Neopomněl jsem žádné sofizma šílenství - šílenství, pro které jsou lidé zavíráni:

Mohl bych je všecka zopakovat, mám v nich soustavu.

Mé zdraví bylo ohroženo. Přicházela hrůza. Upadal jsem do několikadenních spánků, a procitnuv, pokračoval jsem v nejsmutnějších snech. Byl jsem zralý pro smrt a má slabost mne vedla cestou nebezpečí na okraj světa a Kimerie, vlasti temnot a vírů.

Musil jsem cestovat a rozptýliti kouzla, nashromážděná v mém mozku. Na moři, které jsem miloval, jako by mělo ze mne smýt nějakou špínu, jsem viděl tyčiti se utěšitelský kříž. Byl jsem proklet duhou. Štěstí bylo mým osudem, mou výčitkou, mým červem: můj život byl by vždy příliš nesmírný, než abych jej zasvětil síle a kráse.

Štěstí! Jeho zub, sladký ve smrti, mne varoval při kuropění - ad matutinum, za Christus venit v nejponuřejších městech:

Ó doby, ó hrady!

Čí duch je bez vady!

Vím o štěstí: za krátký čas

to štěstí pozná každý z nás.

Ať žije, vzkvétá, prospívá,

až galský kohout zazpívá.

Už máloco mne skličuje:

to štěstí o mne pečuje.

Mou duši z těla vyprostí

a zbaví mne všech starostí.

Ó doby, ó hrady!

Žel, ta sladká vidina

je poslední má hodina.

Ó doby, ó hrady!

To minulo. Dnes dovedu pozdraviti krásu.

Blesk

Lidská práce! Výbuch, osvčující čas od času mou propast. "Nic není marnost; uchop se vědy, a kupředu!" volá moderní Kazatel, totiž Kdekdo. A přece padají mrtvolky padouchů a ničemů ostatním lidem na srdce...

Ach, rychle, jen trochu rychle; unikneme jim, těm budoucím věčným odplatám tam dole, za nocí?...

Nic tu nezmohu! Práci znám; a věda je příliš loudavá. Že modlitba uhání tryskem a že světlo burácí... to jasně vidím. Je to příliš prosté a je příliš horko: obejdou se beze mne. Mám svůj úděl; budu na něj hrdý po způsobu mnohých tím, že jej odsunu stranou.

Můj život je opotřebován. Nuže, přetvářejme se, zahálejme, ó slitování! A budeme žít v zábavě a v snění o obludných láskách a o fantastických vesmírech, naříkající si a hubující na světské přeludy, kejklíři, žebráci, umělci, banditi - kněží! Na nemocničním loži se mi zase vybavila vůně kadidla, tak mocná: hlídač posvátných aromat, zpovědník, mučedník...

Poznávám v tom svou špinavou, dětskou výchovu. Ale což! Prožít svých dvacet let, prožívají-li ti ostatní svých dvacet let...

Ne, ne! Ted'se bouřím proti smrti! Práce se jeví mé hrdosti příliš lehká: můj útek ze světa by byl příliš krátkou trýzní. V posledním okamžiku bych útočil napravo, nalevo...

Potom, ach - má ubohá, drahá duše, byla by pro nás ztracena věčnost!

Sbohem

Už je tu podzim! - Avšak proč toužiti lítostivě po věčném slunci, věnujeme-li se objevování božského jasu - na hony vzdálení lidí, umírajících na roční počasí. Podzim. Náš člun, vztyčený v nehybných mlhách, zabočuje k přístavu bídy, k ohromnému městu, s nebem potřísněným od ohně a bláta. Ach, zpuchřelé hadry, chléb promočený deštěm, opojení, na tisíc lásek, které mne ukřižovaly! Ona tedy vůbec nepomine, ta nenasytá královna milionů mrtvých duší a těl, jež budou souzena! Vidím se v duchu, jak ležím s kůží rozežranou blátem a morem, s červy hemžícími se ve vlasech a pod paží a s ještě větším červem v srdci, mezi neznámými lidmi bez věku, bez citu...

Mohl bych tam zhynout... Jak děsná představa! Bída se mi oškliví.

A obávám se zimy, protože to je roční doba pohodlí!

Někdy vídávám na nebi nekonečné roviny, pokryté radujícími se bílými národy. Veliká zlatá loď vlaje nade mnou za ranních vánků svými pestrobarevnými vlajkami. Vytvořil jsem všecky slavnosti, všecky triumfy, všecka dramata. Pokusil jsem se vynalézt nové květy, nové hvězdy, nová těla, nové řeči. Domníval jsem se, že nabývám nadpřirozené moci. Nuže dobrá! Musím pochovat svou obraznost a své vzpomínky! Je pohřbena krásná sláva umělce a vyprávěče!

Já, já, jenž se nazýval mágem nebo andělem, jemuž není třeba dbáti žádné morálky, jsem vrácen půdě, abych si našel nějakou úlohu a abych objal drsnou skutečnost!

Rolník!

Jsem ošálen? Bylo by pro mne snad milosrdenství sestrou smrti?

Konečně požádám za odpuštění, že jsem se kojil Iží.

A pojďme.

Ale ani jediná přátelská ruka! A kde čerpati posilu?

Ano, nová hodina je alespoň velmi přísná.

Neboť mohu říci, že jsem zvítězil: skřipání zubů, sykot ohně a morové vzdechy polevují. Všecky nečisté vzpomínky se rozplývají. Mé poslední lítostivé touhy - žárlivost na žebráky, lupiče, přátele smrti, opozdilce všeho druhu - prchají. Prokletci, kdybych se vám chtěl mstít!

Je třeba býti naprosto moderní.

Žádné chvalozpěvy: udržeti získaný krok. Krušná noc! Kouří se mi z krve zaschlé na tváři, a za mnou není nic leč ten ohnivý keř!... Duchovní boj je stejně surový jako vojenská bitva; avšak pohled na spravedlnost je požitek samého Boha.

Je však předvečer. Přijměte všechnu příliv opravdové síly a lásky. A za svítání, obrnění palčivou trpělivostí, vkročíme do skvělých měst.

Co jsem to řekl o přátelské ruce! Mám opravdovou výhodu, že se mohu smáti starým Iživým láskám a zahanbovat ty prolhané dvojice - spatřil jsem peklo žen tam dole - a bude mi dovoleno znáti pravdu tělem a duší.

Duben-srpen 1873